

Esiopetuskelpoisuus ja sosionomit

Varhaiskasvatuksessa työskentelevien Talentian jäsenten kiinnostus toimia esiopetusta
antavana lastentarhanopettajana

Marjo Varsa

19.9.2014

Sisällysluettelo

1	Johdanto	2
2	Kyselyn tavoitteet, taustat ja tulokset.....	3
2.1	Suurin osa sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneita.....	4
2.2	Yleisin tehtävänimike lastentarhanopettaja tai päiväkodinopettaja	5
2.3	Sosiaalialan koulutustaustaisilla lastentarhanopettajilla suhteellisesti eniten määräaikaista työsuhteita.....	6
2.4	Sosiaalialan koulutustaustan saaneiden esiopetusta antavien lastentarhanopettajien määrä vähentynyt.....	7
2.5	Halukkuus suorittaa esi- ja alkuopetuksen opinnot ja toimia esiopetustehtävässä on suuri	9
3	Varhaiskasvatuksen uudistaminen	10
4	Johtopäätöksiä.....	12
	Liitteet	15

1 Johdanto

Varhaiskasvatukseen suuntautuneilla Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla Sosionomeilla ja siirtymäsäädösten mukaan tehtävään soveltuvan opistoasteisen tutkinnon suorittaneilla, on kelpoisuus toimia lastentarhanopettajina.

Sosiaalialan koulutustaustaisilla lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaavilla oli vuoteen 2004 asti mahdollista hankkia kelpoisuus esiopettajan tehtävään. Vuonna 1998 uudistettuun opetustoimen henkilöstön kelpoisuusasetukseen kirjattiin, että opetusryhmälle, johon ei kuulu perusopetuksen oppilaita, esiopetusta on kelpoinen antamaan henkilö, joka on suorittanut sosiaalikasvattajan tutkinnon ja on työskennellyt vähintään vuoden varhaiskasvatuksen työtehtävissä sekä on suorittanut ennen vuotta 2004 opetusministeriön hyväksymät 15 opintoviikon laajuiset esiopetuksen opinnot. (Liite 1). Tämän nykyisin voimassa olevan lainsäädännön perusteella varhaiskasvatukseen suuntautuneen sosionomi (AMK) tutkinnon suorittaneella ei ole mahdollisuutta saada esiopetusryhmän vastuulastentarhanopettajan kelpoisuutta muutoin kuin suorittamalla kasvatustieteen kandidaatin tutkinto.

Perusopetuslaissa säädettyä esiopetusta järjestetään joko päivähoidon / päiväkodin yhteydessä tai peruskoulussa. Päiväkodissa annettava esiopetus ja esiopetusta antavien lastentarhanopettajien tilastointi sisältyy varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön valmistelevan työryhmän tueksi tehtyyn laajaan tilastokatsaukseen päivähoidon tilasta¹. Opetushallituksen koulutuksen seurantaraportin 2014:8 Opettajat Suomessa 2013² sisältää taasen tilastotiedot peruskoulussa annettavasta esiopetuksesta. Tämä kysely on kohdennettu päivähoidossa työskenteleville ja taustamateriaalina on käytetty päivähoidon tilastotietoja.

Varhaiskasvatusta koskevan lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi tehtyjen tilastojen mukaan Suomessa oli vuonna 2012 lähes 229 000 lasta päivähoidossa. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan 0 – 7-vuotiaiden lasten määrä kasvaa vuoteen 2025 asti.

Tausta-aineistosta selviää, että lastentarhanopettajina työskenteli vuonna 2012 vajaa 15 000 henkilöä, joista kuntasektorilla työskenteli noin 13 550 lastentarhanopettajaa.

Lastentarhanopettajista 32 prosentilla oli sosiaali- ja terveysalan opistotason- tai

---

¹ Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat – Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi. Opetus ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12

² Opettajat Suomessa 2013. Opetushallitus. Koulutuksen seurantaraportti 2014:8

ammattikorkeakoulututkinto. Kasvatusalan tutkinnon (lastentarhanopettajan tutkinto, kasvatustieteen kandidaatti) oli suorittanut noin 57 prosenttia kaikista lastentarhanopettajista.

Vuodesta 2000 vuoteen 2011, lasten päivähoidon henkilöstö on kasvanut yhteensä lähes 6 prosenttia, joka vastaa 3 350 henkilöä. Kasvu oli suhteellisesti suurempi yksityisellä sektorilla (18 prosenttia, 1 100 henkilöä) kuin julkisella (4 prosenttia, 2 300 henkilöä). Lastentarhanopettajien osuus varhaiskasvatushenkilöstöstä on kasvanut viimeisten 10 vuoden aikana.

Kunnalla työskentelevistä lastentarhanopettajista jää eläkkeelle vuoteen 2030 mennessä 54 prosenttia. Kunnallisessa päivähoidossa on jo nyt työvoimavajetta sekä erityislastentarhanopettajista että lastentarhanopettajista. Vaje vaihtelee paikkakunnittain ja vuosittain melko suuresti.

Lokakuussa 2012 erityislastentarhanopettajien työvoimavaje oli 6,7 prosenttia ja alueellisesti suurin vaje oli Pohjois-Savossa (21,7%). Lastentarhanopettajien työvoimavaje vuonna 2012 oli 3,5 prosenttia ja alueellisesti tarkastettuna se oli suurin Uudellamaalla (6,9%).

Kaikkien palkansaajien työsuhteista oli määräaikaista työsuhteita 16 prosenttia vuonna 2011.

Määräaikaisten osuus oli naisilla suurempi (19%) kuin miehillä (13%).

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoraporttiin on kirjattu esitys kelpoisuusvaatimusten uudistamisesta siten, että kelpoisuudet tuottavia opintoja voidaan suorittaa nykyistä joustavammin. Talentian näkemyksen mukaan tämä tarkoittaa sitä, että varhaiskasvatukseen suuntautuneille sosionomeille avataan lisäkoulutuksen myötä kelpoisuus toimia lastentarhanopettajana esiopetuksessa. Lisäksi opintopolut tulee saada erityislastentarhanopettajan opintoihin ja lastentarhanopettajan / varhaiskasvatuksen opettajan opintoihin, jos ne eivät sisälly sosionomitutkintoon.

2 Kyselyn tavoitteet, taustat ja tulokset

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia toteutti huhtikuussa 2014 varhaiskasvatuskyselyn, jonka tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuksessa työskentelevien Talentian jäsenten koulutusta ja kiinnostusta toimia esiopetusta antavana lastentarhanopettajana.

Kysely lähetettiin sähköpostilla päivähoidossa/varhaiskasvatuksessa työskenteleville jäsenille, joita oli yhteensä 2282. Vastauksia palautui 812 vastausprosentin ollessa n. 35%.

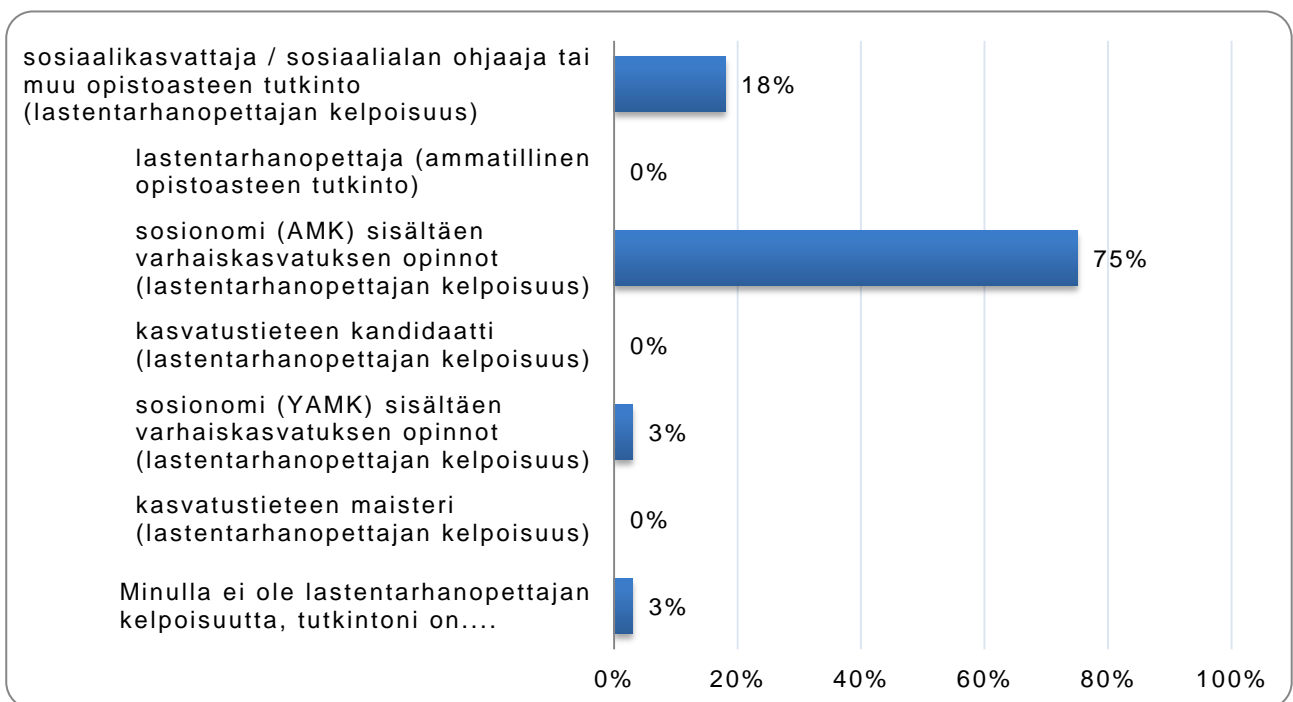
2.1 Suurin osa sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneita

Vastaajista suurin osa (75%) oli suorittanut sosionomi (AMK) tutkinnon, johonka on sisältynyt lastentarhanopettajakelpoisuuden (60 op) edellyttämät varhaiskasvatuksen opinnot. Aiemman lastentarhanopettajakelpoisuuden antaman opistoasteen tutkinnon oli suorittanut 18 prosenttia vastaajista. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita oli 3 prosenttia.

Varhaiskasvatuksen tehtävissä toimivia, joilla ei ole lastentarhanopettajan kelpoisuutta oli 3 prosenttia vastaajista. Näistä suurimmalla osalla oli sosionomi (AMK) tutkinto, josta joko puuttui varhaiskasvatuksen opinnot tai tutkinto oli suoritettu ennen nykyisen kelpoisuuslain voimaantuloa ja kelpoisuus oli epäselvä. Yksi vastaaja kirjoitti, että ”*valmistunut vuonna 2003 jolloin kelpoisuuteni on työnantajan silmissä kyseenalainen*”.

Kuvio 1. Vastaajien tutkinto

Tutkintoni on

Talentian jäsenrekisterin mukaan päivähoitossa / varhaiskasvatuksessa työskentelevistä noin 70 prosentilla on tällä hetkellä sosionomi (AMK) tutkinto, 24 prosentilla opistoasteen tutkinto ja 2,5 prosentilla YAMK tutkinto. Sosionomi AMK ja YAMK tutkinnon suorittaneet vastasivat siis tähän kyselyyn suhteellisesti hieman enemmän kuin heidän jäsenmääränsä on Talentiassa.

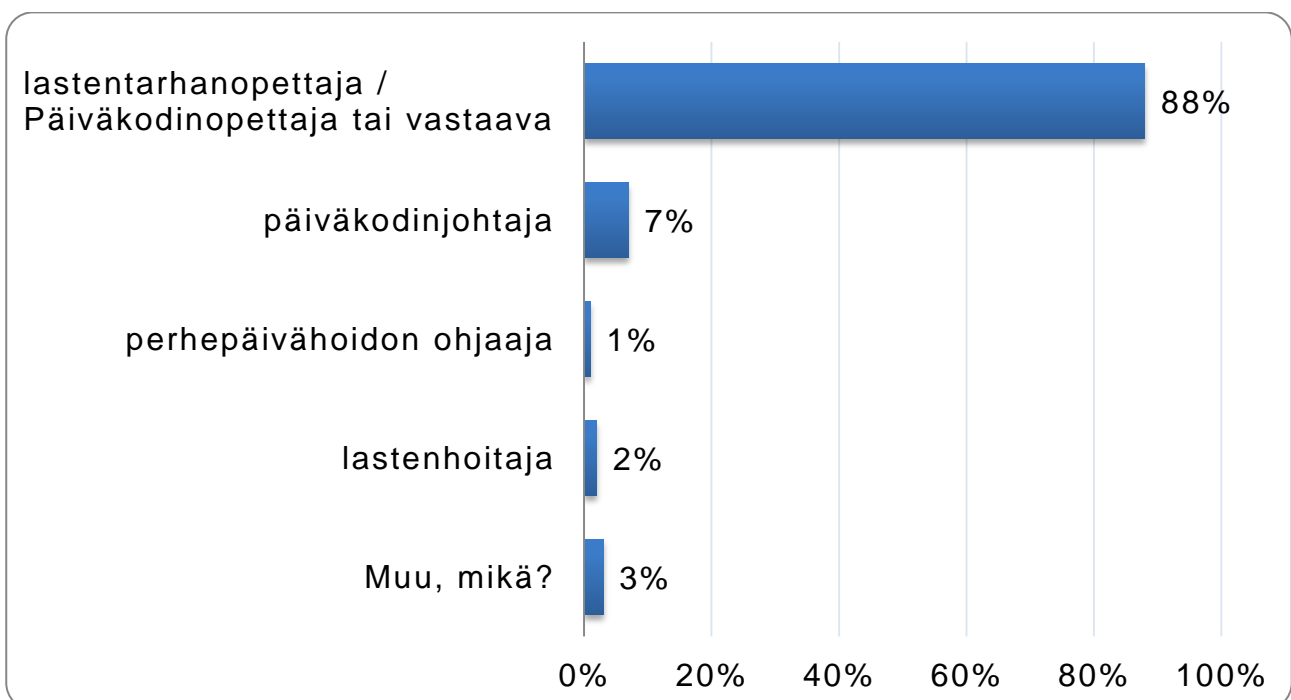
Talentian (Sosiaalityöntekijäin liiton) vuonna 1999 tekemässä esiopetuskyselyssä 1046 vastaajasta 81 prosentilla oli sosiaalikasvattajan tutkinto ja vain pienellä osalla sosionomin tutkinto. Varhaiskasvatuksessa työskentelevien sosiaalialan koulutuksen saaneiden tutkinnoissa on tapahtunut selkeä muutos tämän 15 vuoden aikana. Ensimmäiset sosionomi (AMK) tutkinnon suorittaneet tulivat työelämään lähes 20 vuotta sitten vuonna 1995.

2.2 Yleisin tehtävänimike lastentarhanopettaja tai päiväkodinopettaja

Lastentarhanopettaja tai päiväkodinopettaja oli yleisimmät (88%) vastaajien tehtävänimikkeistä. Päiväkodin johtajana toimi 7 prosenttia vastaajista. Yksittäisinä tehtävänimikkeinä mainittiin muun muassa päivähoitojohtaja, vastaava lastentarhanopettaja, erityislastentarhanopettaja, palvelukoordinaattori, perheohjaaja ja päivähoito ohjaaja.

Kuvio 2. Vastaajien tehtävänimike

Tehtävänimikkeeni on:

2.3 Sosiaalialan koulutustaustaisilla lastentarhanopettajilla suhteellisesti eniten määräaikaista työsuhdetta

Määräaikaista työsuhdetta työskenne 27 prosenttia tähän kyselyyn vastanneista.

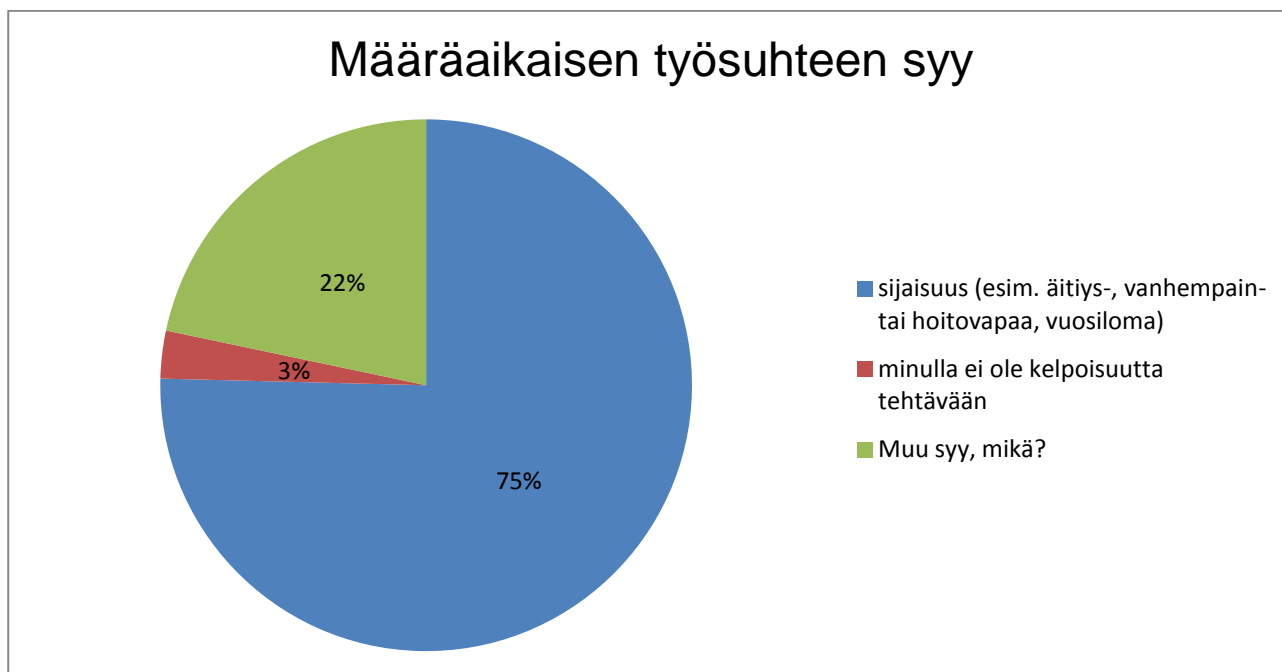
Varhaiskasvatusta koskevan lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi kerättiin laajasti tilastotietoa varhaiskasvatuksen nykytilasta.³ Näiden tilastotietojen perusteella koko varhaiskasvatuksen henkilöstöstä 78 prosenttia työskenne vakituksessa työsuhdetta ja 21 prosentilla oli määräaikainen työsuhde. Lastentarhanopettajista määräaikaista työsuhdetta työskenne 19 prosenttia. Kyselyn perusteella voidaan todeta, että sosiaalialan koulutustaustan omaavista lastentarhanopettajista työskentelee määräaikaista työsuhdetta suhteellisesti enemmän kuin kasvatusalan koulutustaustan omaavat.

Kysymykseen määräaikaista työsuhdetta syistä vastasi 207 henkilöä. Määräaikaista työsuhdetta syyt vaihtelivat ja yleisin syy oli äitiys-, vanhempain- tai hoitovapaan sekä vuosiloman sijaisuus. Muita määräaikaista työsuhdetta syyt olivat lukuvuoden ajaksi tehty työsopimus, tilapäinen tarve ja vaihtelevat lapsimäärät sekä väliaikaisten ryhmien perustaminen, vuorohoidon lisääntynyt tarve sekä kunnan toimintatapa, jossa määräaikaista työntekijöitä ei vakinaisteta. Pieni osa (3%) mainitsi määräaikaista työsuhdetta syyksi, että ei ollut kelpoisuutta tehtävään.

---

³ Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat – Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi. Opetus ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12

Kuvio 3. Määräaikaisen työsuhteen syy

Muut määräaikaisuuden syyt osoittivat, että osa määräaikaisuuksista oli perusteettomia kuten lisääntynyt tarve tai kunnan toimintatapa. Yksi syy muissa määräaikaisuuksissa voi olla se, että työnantajat usein kierrättävät työntekijöitä eri ryhmissä ja edellyttävät silloin kaikilta lastentarhanopettajilta myös mahdollisuutta toimia esiopetusryhmän lastentarhanopettajana.

2.4 Sosiaalialan koulutustaustan saaneiden esiopetusta antavien lastentarhanopettajien määrä vähentynyt

Neljäsosa vastaajista on hankkinut esiopettajan kelpoisuuden aikanaan ja he voivat toimia esiopetuksesta vastaavana lastentarhanopettajana. Seitsemän prosenttia vastaajista oli hankkinut koulutuksen myöhemmin, jolloin he eivät saaneet kelpoisuutta esiopettajan tehtävään, mutta heillä on koulutuksen myötä osaaminen toimia esiopetusryhmän lastentarhanopettajana. Tällöin henkilö voi toimia toisena lastentarhanopettajana esiopetusryhmässä, mutta hän ei voi vastata esiopetuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta. Liitteessä 1 on Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 986/1998 7§ Esiopetusta antavan opettajan kelpoisuus.

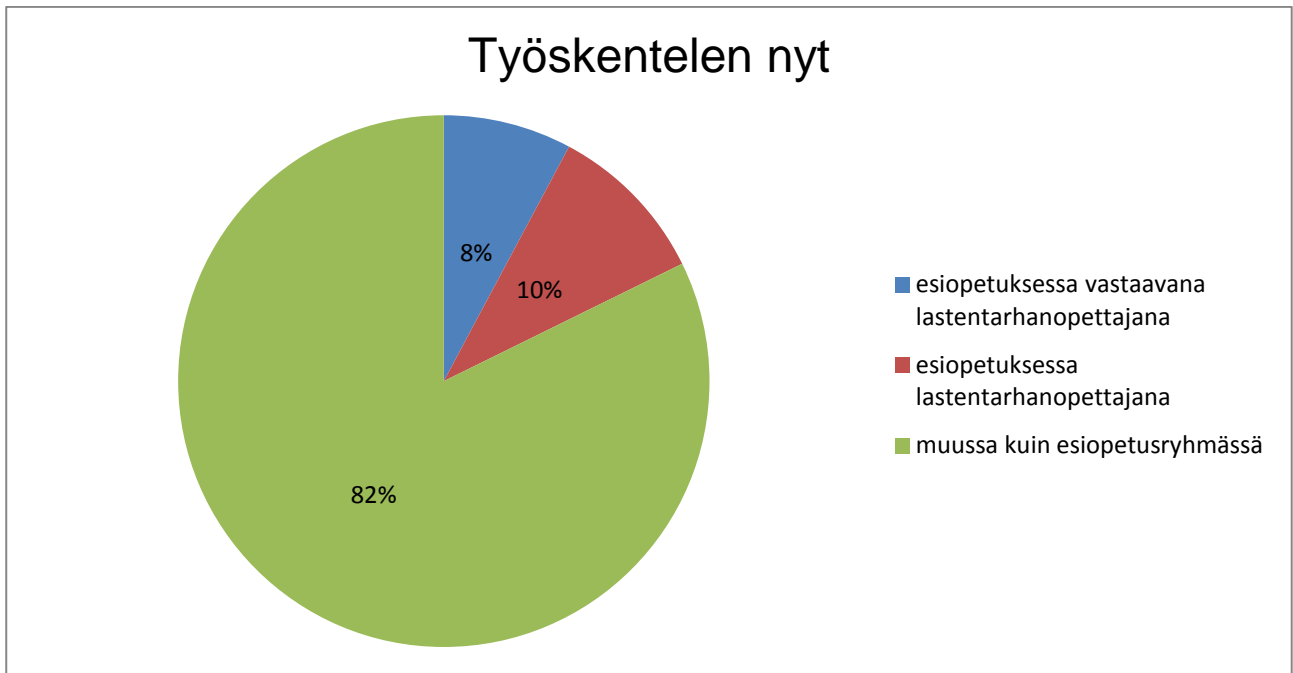
Kuvio 4. Esi- ja/tai alkuopetuksen opinnot

Talentian (Sosiaalityöntekijäin liiton) vuonna 1999 teettämässä esiopetusselvityksessä oli 36 prosenttia vastaajista suorittanut esi- ja alkuopetuksen vähintään 15 opintoviikon opinnot ja opintoja oli suorittamassa kyselyn aikana 7 prosenttia vastaajista. Selvityksessä todettiin, että 2000-luvun alussa lähes puolella (43%) sosiaalialan koulutustaustaisella lastentarhanopettajalla oli hankittuna lisäosaamista esi- ja alkuopetukseen. Tilanne on siis huomattavasti huonontunut tämän 15 vuoden aikana.

Vastaajista 18 prosenttia työskentelee esiopetusryhmässä, joista 8 prosenttia toimii esiopetuksesta vastaavana lastentarhanopettajana.

Kuvio 5. Työalue

Esiopetuksessa työskentelevien sosiaalialan koulutustaustaisten lastentarhanopettajien lukumäärä on selkeästi vähentynyt Talentian aiempien selvitysten perusteella. Vuonna 1999 tehdyssä selvityksessä päivähoitossa työskentelevistä 68 prosentilla tehtäviin kuului esiopetuksen suunnittelu ja toteutus. Vuonna 1996 tehdyssä selvityksessä prosenttiosuus oli 55.

Esiopetuksesta vastaavien lastentarhanopettajien tarve ei ole vähentynyt, vaan pikemminkin päinvastoin. Useissa kunnissa on tehty linjaus, että varhaiskasvatuksen esiopetusryhmässä työskentelee kaksi lastentarhanopettajaa. Kun sosiaalialan koulutustaustaiset esiopetuskelppoisuuden omaavat lastentarhanopettajat siirtyvät eläkkeelle ei tilalle voi tulla uusia työntekijöitä sosiaalialan koulutusväylästä, kun lainsäädäntö ei sitä tällä hetkellä mahdollista. Kuitenkin kaikista lastentarhanopettajista noin kolmasosalla on sosiaalialan koulutus.

2.5 Halukkuus suorittaa esi- ja alkuopetuksen opinnot ja toimia esiopetustehtävässä on suuri

Vastaajilta kysyttiin kiinnostusta toimia esiopetusta antavana lastentarhanopettajana sekä kiinnostusta kouluttautua esiopetusta antavaksi lastentarhanopettajaksi. Kysymykseen vastasi 603 henkilöä. Heistä 29 prosenttia oli kiinnostunut esiopetusta antavan lastentarhanopettajan tehtävästä

ja 62 prosenttia haluaa suorittaa esi- ja alkuopetuksen opinnot esiopetuskelpoisuuden saamiseksi. Vain 9 prosenttia vastaajista ei ole kiinnostunut esiopetusta antavan lastentarhanopettajan tehtävistä.

Kuvio 6. Kiinnostus esiopetustehtävistä ja koulutuksesta

Kysely osoittaa, että sosiaalialan koulutustaustan omaavat lastentarhanopettajat ovat hyvin koulutusmyönteisiä. Osa lastentarhanopettajista suorittaa esi- ja alkuopetuksen opinnot, vaikka koulutus ei tällä hetkellä anna kelpoisuutta esiopettajan tehtäviin.

3 Varhaiskasvatuksen uudistaminen

Kyselylomakkeessa oli avoin kysymys, jossa vastaajat saivat esittää omia näkemyksiään niistä asioista, joita erityisesti tulee huomioida varhaiskasvatuksen uudistuksessa. Kyselyyn vastaajista 210 kirjoitti varhaiskasvatuksen uudistamisesta omia näkemyksiään. Pisimmät vastaukset olivat kahden A4 arkin mittaisia, joten kysymys herätti paljon ajatuksia.

Esitetyt uudistamisen kohteet olivat hyvin moninaisia. Usea vastaaja toivoi nykyisten tehtävänimikkeiden säilyttämistä ja samanarvoisuutta eri koulutusväylän suorittaneille

lastentarhanopettajille. Toivottiin, että vihdoin päästäisiin keskittymään yhteisen perustehtävän hoitamiseen. Vastaajat totesivat myös, että lapset ja perheet tarvitsevat molempien asiantuntijuutta. Esitettiin myös epäily, että sosionomitutkintoa ei vielä tunneta tarpeeksi hyvin ja tämän eteen toivottiin toimenpiteitä, jotta arvostus saadaan paremmaksi.

”Minusta sosionomi AMK ja yliopiston tutkinnon suorittanut kandi tulisi olla samanarvoisia lastentarhanopettajia. On tärkeää huomioida koulutusten monimuotoisuudet siten, että ne tukisivat toisiaan.”

Esi- ja alkuopetuksen opinnot katsottiin olevan niin laaja kokonaisuus, että sitä ei toivottu sisällytettävän sosionomin opintoihin vaan nimenomaan esitettiin esiopetuskelpoisuuden saamista lisäopinnoilla. Opintopolun avaamista erityislastentarhanopettajan opintoihin toivoi myös usea vastaaja. Lisäksi toivottiin, että sosionomin tutkintoa voisi täydentää varhaiskasvatuksen opinnoilla ja sitä kautta saada lastentarhanopettajan kelpoisuus, jos se ei sisälly tutkintoon.

”Olen käynyt loistavan koulutuksen lastentarhanopettajan tehtäviin ja mielestäni kentälle tarvitaan eri varhaiskasvatuksen koulutusohjelman käyneitä. Haluaisin oppia ja kehittyä kasvattajana lisää ja edetä opinnoissa mm. tämä esiopetus kelpoisuus on yksi haaveistani.”

Avovastauksissa kuvattiin arvostuksen ja työtehtävien haasteeksi juursi se, että lastentarhanopettajalla ei ole esiopetuskelpoisuutta.

”Ammatissani lastentarhanopettajana on ollut hidaste, etten ole suorittanut esi- ja alkuopetuksen opintoja. Sijoittumiseni lapsiryhmiin on ollut ajoittain haastavaa. Esi- ja alkuopettajuus toisi lisää ammattitaitoa sekä varhaiskasvatuksen kehittämistyöhön, että työkentälle.”

”Joudun päättämään työni tutussa päiväkodissa, koska minulla ei ole esiopetuspätevyyttä. Taloon tarvitaan lisää esiopetusopettajia ja vakipaikka menee yleiseen hakuun. Esiopetuspätevyyden puuttumisen takia työmahdollisuudet heikkenevät.”

”Olen valmistunut sosionomiksi (lastentarhanopettajan pätevyys) v. 2006 ja suorittanut esi- ja alkuopetuksen opintokok. v. 2007 enkä ole muodollisesti pätevä esiopettaja siltikään. Laissa on jotain pahasti vialla.”

Pitkät opintopolut koettiin turhauttaviksi.

”Tuo joustava opintopolku olisi tosi tärkeä, koska harva sosionomi-lto lähtisi yliopistoon suorittamaan 2-3 vuotta kestävää tutkintoa voidakseen tehdä samaa työtä samalla palkalla vain virallisemmalla paperilla (tottakai oppisi ja saisi lisää pedagogista varmuutta, mutta...). Olisi myös tärkeää, ettei tulisi yliopisto-lton:n ja sosionomi-lto:n välistä eriarvoisuutta.”

”Kaikkein typerimmältä tuntuu ajatus siitä, että esiopetuskelpoisuuden saamiseksi minun täytyisi ensin kouluttautua yliopistossa lastentarhanopettajaksi eli työhön, jota olen tehnyt 8,5 vuotta ja johon minulla on kelpoisuus! Aivan käsittämätöntä!”

Lastentarhanopettaja- ja esiopettajapula ja työntekijöiden vaihtuvuus nousivat esille myös muutamissa vastauksessa.

”Tällä hetkelläkin yksikössämme toimii hoitajia lto:n sijaisina (myös esiopetuksessa), kun päteviä opettajia ei ole löytynyt pitkiinkään sijaisuuksiin. Eikö sosionomi AMK tutkinnolla olisi kuitenkin hoitajaa parempi vaihtoehto? ”

”Että (päteviä) työntekijöitä riittää, sellaisia aktiivisia ja työhönsä sitoutuneita. Jo nyt sijaisten saaminen on tosi hankalaa ja henkilöstön vaihtuvuus muutenkin haittaa toimintaa koska myös määrä-aikaisia työntekijöitä on paljon.”

Uudistuksia toivottiin myös ryhmäkokoihin, henkilöstörakenteeseen, johtajan työmäärään, subjektiiviseen päivähoito-oikeuteen ja moniin asioihin, jotka ovat olleet esillä myös varhaiskasvatustilaa valmistelevalle työryhmälle. Esiin nostettiin myös päiväkotien erilaiset olosuhteet pienissä ja suurissa päiväkodeissa ja kunnissa.

4 Johtopäätöksiä

Varhaiskasvatuksen korkeakoulututkinnon suorittaneista lastentarhanopettajista noin 1/3 on sosiaalialan koulutustausta ja 2/3 kasvatusalan koulutustausta.

Varhaiskasvatuksessa työskentelevillä korkeasti koulutetuilla sosiaalikasvattajilla ja sosionomeilla on korkeakoulututkinnon tuoma laaja osaaminen varhaiskasvatuksesta, pedagogiikasta ja sosiaalipedagogiikasta. Sosiaalialan koulutustaustainen lastentarhanopettaja on kelpoisuusehdot täyttävä lastentarhanopettaja 1 - 5 -vuotiaiden lasten ryhmissä. Vuoteen 2004 asti sosiaalialan koulutuksen suorittaneet lastentarhanopettajat saivat esiopettajan kelpoisuuden lisäopinnoilla. Nykyisen lainsäädännön mukaan lastentarhanopettaja joutuu suorittamaan 3 vuoden (180 op) kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon saadakseen kelpoisuuden toimia esiopetusryhmän lastentarhanopettajana. Työtehtävät eivät kuitenkaan muutu perusteellisesti.

Talentien tekemän selvityksen mukaan sosiaalialan koulutustaustan omaavat lastentarhanopettajat ovat hyvin koulutusmyönteisiä ja heillä on halukkuutta ammattitaidon kehittämiseen ja esi- ja alkuopetuksen opintojen suorittamiseen. Tämän voimavaran hyödyntäminen on koko yhteiskunnan etu.

Sosiaalialan koulutustaustaisilla lastentarhanopettajilla on suhteessa enemmän määräaikaista työsuhteita kuin kasvatusalan tutkinnon suorittaneilla lastentarhanopettajilla. Sosionomien

määräaikaista työsuhteita lisää se, että heillä ei ole esiopetuskelpoisuutta. Päiväkotien henkilöstön turha vaihtuvuus lisääntyy määräaikaaisuusien myötä. Tämä heikentää varhaiskasvatuksen laatua ja lapsen oikeutta turvalliseen ja laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Lisäksi vaihtuvuus lisää varhaiskasvatuksen kustannuksia huomattavasti.

Määräaikaiset työsuhteet johtuvat osin siitä, että varhaiskasvatuksessa on vallalla erilaisia työkäytäntöjä. Joissakin päiväkodeissa kasvatustehtävissä toimivat siirtyvät lapsiryhmän mukana ja toisissa noudatetaan ns. työnkiertoa, jolloin työntekijät työskentelevät eri lapsiryhmissä toimintakausittain. Päiväkotien työkäytännöt voidaan turvata sillä, että kaikilla korkeasti koulutetuilla varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on yhtäläiset mahdollisuudet täydentää osaamistaan ja saada koulutuksen myötä kelpoisuus sekä esiopetusta antavan lastentarhanopettajan tehtävään kuin myös erityislastentarhanopettajan tehtävään. Joustava työvoiman käyttö on kaikkien osapuolten etu varhaiskasvatuksessa.

Motivoitunut ja sitoutunut henkilöstö voi työssään hyvin, joka tukee työssä jaksamista ja jatkamista ja pidentää siten työuria. Sosiaalialan koulutustaustaisen lastentarhanopettajan työmarkkina-asemaa voidaan vahvistaa merkittävästi turvaamalla lisäkoulutukset varhaiskasvatuksen eri tehtäviin.

Esiopetuksen vaikutukset vähentävät valtion ja kuntien kustannuksia, kun esiopetus toimii osallistavana ja syrjäytymistä ehkäisevänä toimenä. Tämä edellyttää osaavaa ja riittävää henkilökuntaa tukemaan lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tähän sosiaalialan koulutustausta antaa hyvät eväät.

Työvoimavaje voidaan kuroa umpeen

Tulevaisuudessa lastentarhanopettajien tarve lisääntyy, joka koskee myös esiopetusryhmien lastentarhanopettajia. Opettajia jää eläkkeelle ja samanaikaisesti lasten määrä sekä lastentarhanopettajien osuus esiopetusryhmissä lisääntyy. Lasten määrää tulee jonkin verran lisäämään myös esiopetuksen muuttuminen velvoittavaksi.

Esiopetusryhmän lastentarhanopettajia saadaan lisää kun mahdollistetaan sosiaalialan koulutustaustaisille lastentarhanopettajille esi- ja alkuopetuksen koulutus ja sitä kautta kelpoisuus esiopetusryhmän lastentarhanopettajaksi. *Jatkossa on muutettava opetustoimen henkilöstön kelpoisuusasetusta (986/1998 7§) siten, että sosiaalialan koulutustaustan omaava lastentarhanopettaja voi saada sopivan mittaisella lisäkoulutuksella (20-30 op) kelpoisuuden toimia päiväkodissa esiopetusryhmän varhaiskasvatuksen opettajana.*

Nykyisin on jo työvoimavajetta lastentarhanopettajista ja erityisesti erityislastentarhanopettajista. Työvoimavaje painottuu valtakunnallisesti eri alueille. Yleisesti lastentarhanopettajapulaan voidaan vaikuttaa mahdollistamalla sosionomien tutkinnon täydentäminen lastentarhanopettajakelpoisuuden saamiseksi. Nykylainsäädännön mukaan sosionomitutkintoon tulee sisältyä vaadittavat varhaiskasvatuksen opinnot lastentarhaopettajan kelpoisuuden saamiseksi. (Laki ja asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista L272/2005, A 608/2005).

Jatkossa on muutettava sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuuslakia (L272/2005) 7§ niin, että sosionomiopintoja voi täydentää vaadittavilla varhaiskasvatuksen opinnoilla lastentarhanopettajan kelpoisuuden saamiseksi. Kelpoisuus tulee siirtää tulevaan varhaiskasvatuslakiin varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuteen.

Erityislastentarhanopettajapulaan voidaan vaikuttaa toteuttamalla selkeä opintopolku sosiaalialan koulutustaustaisille lastentarhanopettajille erityislastentarhanopettajaksi. Tämä on nykyisen lainsäädännön mukaan mahdollista, mutta yliopistot eivät ole vielä hyödyntäneet tätä opiskelijapotentialia kovinkaan hyvin. Vain Itä-Suomen yliopiston erityislastentarhanopettajaopintoihin voi hakea sosionomitutkinnon suorittanut lastentarhanopettaja.

Jatkossa on huolehdittava, että kaikilla lastentarhanopettajilla/varhaiskasvatuksen opettajilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet hakeutua erityislastentarhanopettajan opintoihin. Tämä edellyttää, että yliopistot määrittävät sosiaalialan koulutustaustaiset hakukelpoisiksi.

Näillä toimenpiteillä turvataan:

- lapsille vakaa ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö
- varhaiskasvatuksen henkilöstön asiantunteva monialainen osaaminen
- työvoiman saatavuus
- pysyvä henkilöstö
- joustava henkilöstön liikkuvuus
- työurien pidentyminen
- työmotivaation ja työhyvinvoinnin paraneminen
- kohtuullinen opintopolkujen pituus
- kustannusten pienentyminen
- tarkoituksenmukainen voimavarojen kohdentuminen

Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 986/1998

7 §

Esiopetusta antavan opettajan kelpoisuus

Esiopetusta on kelpoinen antamaan henkilö, joka on tämän asetuksen mukaan kelpoinen antamaan luokanopetusta. (3.11.2005/865)

Opetusryhmälle, johon ei kuulu perusopetusta saavia oppilaita, esiopetusta on kelpoinen antamaan myös henkilö, joka on suorittanut:

1) soveltuvan kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon ja tutkintoon sisältyvinä tai erillisinä joko yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 19 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettut opinnot tai kasvatustieteellisen alan tutkinnoista ja opettajankoulutuksesta annetun asetuksen 11 §:ssä tarkoitettut 35 opintoviikon laajuiset ammatillisia valmiuksia antavat opinnot; taikka

2) lastentarhanopettajan tutkinnon.

(3.11.2005/865)

Opetusryhmälle, johon ei kuulu perusopetuksen oppilaita, esiopetusta on kelpoinen antamaan myös se, joka 1 päivänä elokuuta 2000 toimii tai viimeisen kolmen vuoden aikana ennen mainittua päivää on yhteensä vähintään vuoden ajan toiminut sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista annetun asetuksen (804/1992) 4 §:ssä tarkoitetuissa päiväkodin johtotehtävissä tai päivähoiton laajaa tietoutta edellyttävissä hoito-, huolenpito-, kasvatus-, opetus- tai kuntoutustehtävissä ja joka on suorittanut sosiaalikasvattajan opistoasteisen tutkinnon. Lisäksi edellytetään, että se, joka täyttää edellä todetut edellytykset, on suorittanut yliopiston tai sen kanssa yhteistyössä toimivan muun koulutuksen järjestäjän ennen vuotta 2004 järjestämät, opetusministeriön hyväksymät 15 opintoviikon laajuiset esiopetuksen opinnot. (30.3.2000/327)

Opetusryhmälle, johon ei kuulu perusopetuksen oppilaita, esiopetusta on kelpoinen antamaan myös se, joka on vuoden 1995 jälkeen suorittanut sosiaalikasvattajan tai sosiaalialan ohjaajan opistoasteisen tutkinnon taikka sosionomin tutkinnon (AMK) ja jonka tutkintoon sisältyy varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintoja yhteensä vähintään 50 opintoviikkoa ja joka on mainitun tutkinnon lisäksi suorittanut edellä tarkoitettujen esiopetuksen opinnot. Jos sillä, joka on suorittanut tässä momentissa tarkoitettua sosiaalikasvattajan tai sosiaalialan ohjaajan tutkinnon, ei ole 3 momentissa tarkoitettua työkokemusta, esiopetuksen opinnot ovat kuitenkin laajuudeltaan 20 opintoviikkoa. Sen, joka on suorittanut tässä momentissa tarkoitettua sosionomin tutkinnon, tulee olla valittu ammattikorkeakouluun viimeistään vuonna 1999. (30.3.2000/327)